po osmém čísle najednou Браник vycházeti, i mělo se již za to, že list nadobro zanikl. Domněnka ukázala se však předčasnou. Překročeno totiž r. 1900 k vydávání nového (VII.) ročníku, a brzo na to vydána i nedostávající se čísla ročníku VI. Tou dobou jest redakce Braniče v rukou professora mezinárodního a vojenského práva na veliké škole v Bělehradě dr. *Milenka R. Vesniće*, jakož i redakčního výboru, sestávajícího z drů. Dav. Alkalaje, Marka Trifkoviće, Milana Milanoviće, Milana St. Markoviće a Nikoly Kapetanoviće. Obsah Braniče jest velmi pestrý. Na prvém místě uveřejňovány jsou rozpravy a články theoretické, dále zprávy ze spolku advokátů, praktické případy, literární přehledy a poznámky a různé zprávy. Mezi rozpravami jsou příspěvky původní i překlady prací cizích Z článků původních, jednajících o otázkách z různých oborů práva, jmenujeme hlavně tyto: Велика народна скупштина od *Slobodana Jovanoviće*, О праву стецишних повериоца, да се наплаћују из наслеђа дужникова od *Savy M. Šapčanina*, Законске измене и допуне од 17. и 24. јануара 1900, у колико се односе на правозастушнике, Случајна злонамера od M S. M., Предлог закона о судовима, судијама и судијским испитима od *Lazara Popoviće*, Осми међународни конгрес за кривично право od *Arona Minčiće*, Телефонски разговори и њихове последице od M. S. M., Казнени завод у Сремској Митровици од *Drag. N. Soldatoviće*, Окови, по одредбама нашег казненог закона и закона о поступку судском у кривичним делима od *N. Kapetanoviće*, О безопасном покушају od dra. *M. Miljkoviće*, О заштити умног власништва у Норвешкој od dra. *Vlad. Pappafavy*, Берданске таксе и међународно право od dra. *Mil. R. Vesniće*, Нацрт закона о судијама.

Dr. Karel Kadlec.

Právo občanské.

Wykład austr. prawa małżeńskiego osobowego i majątkowego. Napisał *Ernest Till*, doktor praw, profesor uniwersytetu Lwowskiego, członek kor. akademii umiejęt. w Krakowie. — We Lwowie. Nakładem K. S. Jakubowskiego. 1901.

Spis tento jest částí autorova systemu rakouského práva soukromého, a to první částí dílu pátého, jenž určen jest právu rodinnému. Tím se vysvětluje, že v úvodní kapitole pojednává o právu rodinném vůbec, o pojmech rodiny, příbuzenství, švakrovství; rozeznává tu rodinu v širším smyslu (dle § 40 obč. z.) t. j. souhrn příbuzných spojených společným původem a rodinu v užším smyslu (dle §§ 44, 91 obč. z.) t. j. manžely s potomky, kteří jsou pod mocí rodičskou a to pouze s potomky manželského původu (§§ 165—171, 154, 756, 763 obč. z.) dokud tito vlastní rodiny neutvořili. Ostatní obsah knihy věnován jest pouze právu manželskému, jež rozděluje autor obvyklým spůsobem na osobní a majetkové.

Kapitola I. nadepsaná: O manželství vůbec, dělí se na dvě části, z nichž první pojednává o zasnoubení jakožto smlouvě předchozí, druhá o pojmu manželství a smlouvě manželské samé. Proti panujícímu náhledu jest spisovatel toho mínění, že ten, jenž od zasnoubení ustoupil, nemůže žádati náhradu škody ve smyslu § 46 obč. zák., byť i příčina k odstoupení naskytla se v osobě druhého snoubence. Mínění svoje opírá o materialie k občanskému zákonníku a o úvahu, že § 46 jest vzhledem k § 1305 obč. zák. předpisem vyminečným, jejž nesluší rozšiřovati. Nedorozumění spůsobeno bylo dle autora jen nedosti jasnou stilisací úvodu § 46: Nur bleibt dem Theile, von dessen Seite . . . ., jenž měl býti stilisován: Nur bleibt dem anderen Theile, wenn von dessen Seite . . . Manželství se stanoviska právního definuje autor jakožto: záležející na shodné vůli a právem uznaný svazek dvou osob různého pohlaví, spůsobující nejužší společenství života a v tomto společenství upravené zvláštní poměry čili, krátce řečeno, utvoření rodiny Založení poměru manželského

děje se dle práva dvoustranným aktem právním čili smlouvou. Smlouva ta nesnese doložení výminky ani času. Podmínečné svolení k manželství nemá žádných účinků.

Obsáhlou kapitolu II., v níž pojednáno o podmínkách platnosti manželství, dělí autor na čtyři části: o osobní způsobilosti, o tak zvaných překážkách relativních, o vadách svolení, o formě uzavření manželství. — Z náhledů autorových týkajících se jednotlivých překážek manželství, buďtež zde uvedeny: Kdo obdržel vyšší svěcení, nemůže již nikdy v manželství vejíti, i kdyby přestal býti duchovním a třebas změnil vyznání; neboť překážkou manželství jest sám fakt obdržení vyšších svěcení, nikoli stav duchovní. Rovněž vystoupením z řádu nezruší se překážka slavných slibů, aniž zrušením řádu samého. — Zajímavá jsou sdělení o vývoji překážky katolicismu, rakouskému zákonodárství zvláštní a spočívající původně na nepublikovaném dekretu ze dne 15. května 1789. Ačkoliv manželství mezi židy považuje se za pouhou občanskou smlouvu a překážka katolicismu v příčině rozloučeného manželství, původně uzavřeného mezi židy, zásadně neplatí (dv. dekr. ze dne 28. června r. 1806 č. 771 sb. z. s.), přece následkem minist. nařízení ze dne 8. srpna r. 1853 č. 160 ř. z. může se naskytnouti případ, že i vzhledem k rozloučenému manželství židovskému překážka katolicismu může nastati, přestoupí-li totiž oba manželé před rozloučením k vyznání křesťanskému. — Při překážce různosti náboženství (§ 64 obč. z.) nerozhoduje fakt křtu, nýbrž přináležení k určitému vyznání v čas uzavření manželství; konstrukce této překážky jest tedy jiná, než překážky vyššího svěcení. Karakter křesťanství jistého vyznání není při tom závislý na uznání tohoto vyznání v Rakousku, takže i příslušníci vyznání neuznaných mohou po případě považováni býti za křesťany. (Jinak Anders, který příslušníky neuznaných vyznání vesměs počítá k osobám bezkonfessijním.) — Velice obtížnou látku o omylu, zejmena o t. zv. omylu qualitatis in personam redundans objasňuje autor několika vhodně volenými příklady a přichází k závěrku, že nelze případy takové rozhodovati dle šablony, nýbrž že náleží uvažovati o jednotlivém případě starostlivě, vážně a s pietou.

V kapitole III. pojednává se o neplatnosti a zápovědech manželství. O neplatnosti manželství řeč býti může jen tehdy, má-li akt, jejž dvě osoby různého pohlaví za účelem uzavření manželství předsevzaly, alespoň vnější známky smlouvy manželské učiněné ve formě slavnostní zákonem předepsané. Musilo tedy nastati vzájemné prohlášení vůle před duchovním pastýřem (neb úřadem světským), neboť kdyby ani toho nebylo, není tu ani zdání platného manželství. Bylo-li však takové prohlášení vůle učiněno, jest domněnka pro platnost manželství (§ 99 obč. z.). Autor podává též krátký přehled vývoje rozlišování mezi překážkami práva veřejného a soukromého v právu rakouském. Co se týče překážek práva veřejného učí, opíraje se o znění § 94 obč. z. (»im Wege steht«) a o analogii dv. dekr. ze dne 27. června 1837 č. 208 sb. z. s., že v případech, kdy překážka sama odpadla (si bigami uxor interim mortua est, si judaeus sese convertit a pod.) nelze již z moci úřední zavésti řízení za příčinou prohlášení manželství neplatným, leč v třech případech jmenovaných v uvedeném dvorském dekretě. Konvalidace manželství však pouhým odpadnutím překážky nenastává, konvalidace nastati může pouze v případě dispense.

Za indispensabilní považuje autor překážky záležející v nedostatku způsobilosti právní a způsobilosti k uzavírání smluv vůbec (§§ 48—59 obč. z.), překážky, které jen na žádost strany mohou býti uplatněny, tedy překážky práva soukromého (s výminkou překážky nedostatku ohlášek) a překážky, jichž pominutí by rovnalo se dopuštění trestného činu (na př. § 62 obč. z., § 206 tr. z).

Ke konvalidaci manželství nestačí dispense, nýbrž jest nutno, aby domnělí manželé slavnostní svolení opakovali. Toto obnovené slavnostní prohlášení vůle před duchovním a dvěma svědky jest podmínkou konvalidace

vůbec, nikoli jen účinku jejího ex tunc; tak že jiné konvalidace než ex tunc není. Náhled ten opírá autor o dějinný vývoj.

Kapitola IV. jednající o právních účincích manželství rozdělena jest ve dvě části, z nichž první pojednává o pravidelných účincích, druhá o účincích v případě rozvodu od stolu a lože. Pravidelné účinky dělí na vnitřní a vnější. K vnitřním čítá: společenství života, závazek mužův k výživě a zastupování ženy, povinnost manželskou, závazek věrnosti a slušného obcování. Obnovení společenství manželského má domáháno se byti v řízení sporném, žalobou. Účinky na venek jsou, že manželka obdrží rodinné jméno mužovo, státní, obecní i soudní příslušnost jeho. K povolení dobrovolného rozvodu stačí, mimo souhlas manželů o rozvodu a tří smiřovacích pokusů, tvrzení manželů, že i v příčině majetkových poměrů jsou za jedno; není třeba aby soud se o tom přesvědčil, že úmluva v příčině majetkových poměrů skutečně existuje. Při nedobrovolném rozvodu muži, i když jest nevinen, nikdy nepřísluší právo na alimentaci od ženy, leč by opáčně umluveno bylo. Zákon takového závazku, jaký dle § 91 obč. z. tíží muže, nikdy ženě neukládá.

Předmětem kapitoly V. jest zrušení manželství, jež nastati může buď smrtí neb rozloučením. Smrti rovná se prohlášení za mrtvého; o vývoji tohoto právního ústavu podává autor zajímavé poznámky. Za naprosto nerozlučitelné považuje autor manželství nejenom tehdy, když v době uzavření třeba jen jeden manžel byl katolíkem (§ 111 obč. z.), ale i tehdy, když kdykoliv mezi trváním manželství se přihodilo, že oba manželé zároveň byli katolíky, třebas by v době uzavření manželství i v době žádání za rozloučení oba byli nekatolíky. Náhled ten opírá autor o materialie a též o doslov § 116 obč. z., kdež rozlučitelnost u katolického manželství zachována jest jen pro ten případ, že pouze jeden z manželů přistoupil na víru katolickou. — Poslední kapitola VI. prvního oddělení obsahuje odchylky při manželství židovském.

Oddělení druhé věnováno jest manželskému právu majetkovému. Po úvodu, v němž pojednáno o pojmu manželského práva majetkového a podán přehled různých systemů upravení jeho (system dotální, úplné společenství statků, společenství získaného jmění, společenství správy) následuje kapitola I. tohoto oddělení, jejíž předmětem jest zákonné manželské právo majetkové t. j. právo, které platí v příčině majetkových poměrů manželů, není-li tu zvláštní úmluvy. Dokud žena neodporuje, platí muž vzhledem k osobám třetím za zmocněného ke správě jejího majetku a jest tedy zmocněn, ku vykonávání veškerých činností, kterých vymáhá správa cizího jmění, byť i k činnostem takovým mimo manželství bylo třeba zvláštního zmocnění dle § 1008 obč. z. Otázku, zda §u 1008 obč. z. dá se užiti též na zastoupení ženy mužem, považuje autor za chybně kladenou. Presumptivní plná moc vztahuje se dle § 1238 pouze na správu a tím jest ohraničena tak, že mimo »správu« muž jako plnomocník jednati nemůže. Jiného ohraničení nemá.

Kapitolu II. o smluveném majetkovém právu manželském počíná autor pojednáním o smlouvách svatebních vůbec. Jelikož vrácení toho, co dáno bylo na základě úmluvy, kteráž pouze pro nedostatek formy jest neplatna, nemůže býti žádáno (§ 1432 obč. z.), není svatební úmluva bez formy notářského spisu dle mínění autorova neplatná, nýbrž jest pouze nežalovatelna a zakládá tedy naturální obligaci. — Otázku, zda-li jmění jakožto celek může býti předmětem věna, rozhoduje spisovatel záporně, jelikož jmění jako celek jest nezcizitelné a kdyby takové ustanovení se stalo, vztahovati se bude jen na jednotlivé předměty, ne na jmění jako celek. — Kdo věno dává, má právo žádati od muže potvrzení příjmu (§ 1426 obč. z.) ve formě notářského spisu. Otázky, jaké změny nastaly zásadou volného uvážení důkazů v příčině důkazu přijetí věna, autor se nedotýká — a jest toho mínění, že díky povrchnímu a nerozmyšlenému zákonu z roku 1871 panuje tu požalování hodná nejasnost. Dání věna má sice velkou příbuznost s darováním, darováním však není, protože jest toliko formou, v které žena, neb někdo jiný za ni přispívá k nesení břemen manželských. Dání věna jest akt sui generis, karakterisovaný

svým účelem (causa). — Slíbil-li muž dar jitřní, jest žena oprávněna žádati jej hned prvního rána po sňatku; první ráno v § 1232 obč. z. jest doba splatnosti, nikoli posledním terminem slíbení jitřního daru. Dar, jehož splatnost by byla pozdější, nebyl by darem jitřním ve smyslu § 1232 obč. z. — O právu ze společenství statků, bylo-li zapsáno do knih, pojednává autor zevrubně, rozebíraje přehledně různé náhledy o povaze tohoto práva. Zákon nerozhoduje výslovně, zda předpisy §§ 1233—1236 obč. z. o společenství statků mezi manžely jsou absolutně zavazující, neb zda-li jsou povahy dispositivní, zvláště, zda-li úmluva o společenství statků může býti uzavřena s tím účinkem, že by předměty, vnesené již od doby uzavření smlouvy, stávaly se společnými a tedy, že by žádnému z manželu bez souhlasu druhého nebylo lze za živa jimi vládnouti. V tom směru sluší dle autora různiti společenství všeobecné, obsahující celé, i nynější i budoucí jmění obou manželů a společenství partikulární. Dle § 1180 obč. zák. společenství všeobecné (celého, nynějšího i příštího jmění) posuzovati sluší vždy dle předpisů §§ 1233—1236 obč. z., pročež společenství takové jen s účinkem § 1234 může býti uzavřeno. Slova: z pravidla v § 1234 vztahují se jedině na ty případy, kdy společenství na případ smrti uzavřené mimo to i mezi živými má účinky (§§ 1236, 1262, 1266 obč. z.), neodůvodňují však, že by společenství takové na dobu trvání manželství mohlo býti učiněno. Za to není pochybnosti, že společenství partikulární mezi manžely může býti umluveno jak na případ smrti, tak i na dobu trvání manželství a tedy s účinkem ihned nastupujícím; společenství takové sluší posuzovati dle kapitoly XXVII. obč. z. Kdyby zákon nepřející vůbec společnostem byl chtěl připustiti všeobecné společenství mezi živými, byl by dle autora nepochybně zvláště normoval takovou úmluvu.

Kapitola III. (druhého oddělení) o vlivu zrušení společenství manželského na majetková práva manželů končí velice zajímavý spis. Netřeba podotknouti, že v tomto referátě bylo možno poukázati jen na malou část množství otázek, o nichž v spise samém pojednáno jest. Jak z ukázek vidno, jest autor samostatný myslitel, zakládající svoje náhledy z velké části na historickém bádání. K literatuře, zvláště též k české, pilně přihlíženo, rovněž k judikatuře nejvyššího soudu. Připojíme-li ještě, že sloh spisovatelův jest veskrze jasný, tak že jest dobře srozumitelný i těm, kdož nevládnou úplně polským jazykem, můžeme Tillovo právo manželské i českým čtenářům vřele doporučiti.

Emanuel Tilsch.

Archiv für die civilistische Praxis, sv. **90** a **91** seš. 1. — *Krückmann Paul, Der Fortfall des Interesses und der Untergang des Schuldverhältnisses* (str. 88 až 117). Pisatel probírá otázku, zda-li zánikem interesse oprávněného zaniká poměr závazkový, otázku, na kterou hlavně vzhledem k l. 32 D. locati 19, 2 kladně bylo odpovídáno (sv. Dernburg II. § 68, 4). Dochází k tomu, že z l 32, jejíž doslov (non posse cogi, nikoli liberatur colonus) výkladu jeho svědčí, neplyne věta: zánikem interesse zaniká obligace, nýbrž: dlužník může splnění odepříti, má-li a pokud má oprávněné interesse na nesplnění. Pokud jde o odůvodnění »quia nihil heredis interesset«, je prý ono porozumění laika v konkretním případě cit. místa nejpřístupnější, ale nepřesné (str. 98). Ostatní místa mínění Dernburgovu zdánlivě svědčící, l. 14. pr. D. 13, 1, l. 97, l. 112 D. 45, 1, byla správně vyložena již Windscheidem. Pokud šlo by o případ dle autora ovšem sotva možný, že by každé interesse odpadlo, aniž by tu byla možnosť jeho obnovení, pak ovšem lze tvrditi, že obligace zaniká. — Pisatel dále obrací se k zákonníku německému: jak ten se staví k oběma otázkám, k otázce zániku obligace následkem zániku interesse, a k otázce odůvodněného interesse dlužníka, které brání splnění obligace? K oběma otázkám odpovídá ze zásad všeobecných, ex bona fide, jako v právu římském. Pokud jde o otázku druhou, nedovoluje bona fides, aby dlužník byl nucen k plnění, které by jej přivedlo v rozpor s osobami třetími. Pojem oprávněného interesse jde ostatně tak daleko, že »každé, hrozící a bez viny